

ли не доволни от нейното владичество. За българите пък спомените на войводата дават пример за самоотвержената борба на хайдутите. Много ценни за тях стават мемоарните бележки на войводата с конкретните си сведения за действията и движението на хайдушките чети, за техния вътрешен живот, правила и морални изисквания. Разбира се, те най-вече въздействат с богатите сведения за саможертвената борба на онези българи из планините, които не само споделят общото недоволство към поробителите, но се обричат на пълните с опасности действия за тяхното макар и поединично наказание и отмъщение за злодеянията им. Така в съзнанието на читателя се изгражда образът на народния отмъстител и примерът на достойното му поведение да брани живота, имота и честта си и да наказва властващите чужди нашественици, които безогледно и безнаказано погазват най-елементарните човешки права и чувства на българския народ.⁴

Самият факт, че току-що завърналият се от Балкана войвода е определен като отговорното лице за българските легионери в Белград, за техен представител пред сръбското правителство и тъкмо ограмотяващ се - в напреднала възраст - се заема да запише спомените си, вече сам по себе си характеризира достатъчно ясно съзнанието му за значимостта на преживяното от него и другарите му не само като личен спомен, но и като знак за съдбата и съпротивата на сънародниците си. Т.е. един хайдушки войвода, едва преминаващ към организираното революционно движение и навлизащ в неговите проблеми и трудности, си дава сметка колко важно и нужно е да се помни и знае за хайдушкото движение като първичен, но необходим и неизбежен опит на българите в действената тяхна масова съпротива срещу поробителите им. И председателят на БРЦК Л.Каравелов, разбира се, неслучайно ги обнародва. Въпреки голямата си заетост с различни дейности, въпреки постоянните си материални и други затруднения, той оценява важноста на възпоменанията на П.Хитов и на вдъхновяващото настоящите и бъдещите бойци на БРЦК негово повествование. И именно поради това ги издава, а с широките си международни контакти много съдейства и за интереса и разпространението им във от България. Това негово начинание, както и повечето му полезни за българите негови прояви, не минава също без обичайните емигрантски интриги, но Каравелов и войводата ги надмогват заради главното: книгата е налице и поема своя път и въздействие сред българите и във външния свят.⁵

Особен интерес представляват ранните спомени на войводата, които с известни стилни и езикови поправки са най-близо до оригиналния авторов текст, и най-вече продължените след 1878 г. мемоарни негови разкази под заглавие "Фамилиарни забележки", пазени в Русе, които обхващат периода от XVIII в. до 1877 г. с неравномерно описани факти за отделните моменти. Но като цяло те описват най-пълно живота му - от първите сведения за хайдутството, достигнали до него още в детството му, през перипетиите на собствената негова богата дейност в руслото на революционното движение чак до руско-турската война, в която той също участва. За първата - хайдушка фаза до 1862 г., за израстването му като привърженик и съратник на Г.С.Раковски и за 60-те и 70-те години, както авторът сам отбелязва,